

Bodnár Noémi

Journal of Child Language



A nyelvtudomány képviselői körében világszerte egyre nagyobb népszerűségnek örvend a gyermeknyelv, a nyelvelsajátítás kutatása. Ez lehet az egyik oka annak, hogy a *Journal of Child Language* folyóirat is egyre népszerűbb. Az angol nyelvű lapot 1974-ben alapította David Crystal, a nyelvtudomány számos ágának (klinikai nyelvészet, bűnügyi nyelvészet, stilisztika stb.) jeles képviselője. Crystal a folyóirat első évfolyamának első számában megjelent szerkesztői köszöntőjében már megfogalmazta, hogy egy tematikus, kifejezetten a gyermeknyelvi kutatásokra fókuszáló folyóirat igénye igen régen megszületett.

Az 1970-es, Brnóban megrendezett gyermeknyelvi tematikájú konferencián fogalmazódott meg magának a folyóiratnak az ötlete, ám a firenzei 1972-es második nemzetközi nyelvelsajátítási konferencia (2nd International Conference on Language Acquisition) megrendezéséig semmiféle gyakorlati lépés nem történt. A firenzei konferencia résztvevői azonban hivatalosan is elfogadták a folyóirat megalapítását, és 1974 májusában megjelent a *Journal of Child Language* első száma. A folyóirat elsődleges célja az volt, hogy a gyermeknyelvkutatók számára olyan felületet biztosítson, ahol bemutathatják aktuális elméleti vagy gyakorlati jellegű kutatásaikat. Az akkori főszerkesztő hangsúlyozta, hogy kifejezetten törekedni fognak arra, hogy ne kizárólag az angol nyelvvel kapcsolatos írások jelenjenek meg. Kiemelte, hogy a szerkesztőség nyitott a lapban publikált kutatások elméleti háttérének a sokféleségére, ám a módszertan egyértelmű és tiszta megfogalmazása elengedhetetlen feltétele a publikálásnak. Ugyan a *Journal of Child Language* szerkesztője ma már nem David Crystal, hanem az elsősorban kétnyelvűség és másodnyelv-elsajátítás kutatásával foglalkozó Johanne Paradis, a folyóirat célja nem változott, a mai napig kiváló felületet biztosít a gyermeknyelvi kutatások megismerésére és megismertetésére.

A folyóirat egyre növekvő népszerűségét bizonyítja, hogy indulásakor évente csupán két, később három, a kétezres évek elejétől már négy, 2009 és 2013 között öt, 2014-től pedig már hat lapszám jelenik meg. Mára a korábbi háromszáz-egynéhány oldalas évfolyamok több mint ezeröttszáz oldalasra duzzadtak. Az első években a *Journal of Child Language* a következő rovatokból épült fel: *Articles* (cikkek), *Notes and Discussion* (észrevételek és megvitatásuk), *Observations* (megfigyelések), *Reviews* (áttekintések), *Project Reports* (projektbeszámolók). A legutóbbi számok ehhez képest egységesebbek, megmaradt az *Articles* (cikkek) rovat, és ez egészült ki a *Brief Research Reports* (rövid kutatási beszámolók) rovatával. A folyóiratot továbbra is jellemzi az alapításakor kitűzött, a nyelvi sokszínűségekre vonatkozó cél követése. A 2017-es évfolyam első számában például a kantoni, a zulu, a francia, a finn és a mandarin nyelv is helyet kapott egy-egy tanulmányban. Magyar nyelvvel kapcsolatos cikkeket is találhatunk a lapban külföldi (például Brian McWhinney) és hazai (például Pléh Csaba, Racsmány Mihály, Lukács Ágnes) szerzők tollából egyaránt. A folyóiratban megjelenő tanulmányok számos szűkebb tudományterületről érkehetnek, legyen az fonológia, a fonetika, a pragmatika, a morfológia, a szintaxis, a szemiotika vagy a szociolingvisztika.

Említésre méltó a folyóirat honlapja (1), ahol megtalálható az összes eddig megjelent évfolyam összes számának a tartalomjegyzéke, sőt megtekinthetők a legolvasottabb cikkek, valamint a leggyakrabban idézett tanulmányok is egy-egy külön menüpontban. Az *Open access* menüpont alatt található publikációk mindenki számára ingyenesen elérhetők. Ha áttekintjük a tíz, aktuálisan legolvasottabb

cikket, kiderül, hogy éppen mely kérdések foglalkoztatják leginkább a lap olvasóit. A recenzió megszületésekor a tíz legolvasottabb cikk között a kétnyelvűséggel, a nyelvi szempontból tipikusan és atipikusan fejlődő gyermekek nyelvelsajátításának az eltéréseivel, a motoros fejlődés és a nyelvi fejlődés összefüggéseivel foglalkozó tanulmányok álltak.

Erika Hoff és kutatótársainak *Dual language exposure and early bilingual development*című munkája egy év tíz hónapos és két év négy hónapos életkorú, egynyelvű és kétnyelvű környezetben nevelkedő kisgyermek nyelvi fejlődését veti össze, és arra az – utóbbi évek eredményeinek ellentmondó – következtetésre jut, hogy a szókincset és a nyelvtani készségeket mérő tesztek során az egynyelvű gyermekek szignifikánsan jobban teljesítenek, mint kétnyelvű társaik.

Dean D'Souza, Hana D'Souza és Annette Karmiloff-Smith azt fejtik ki tanulmányukban, hogy a korai nyelvelsajátítás tulajdonképpen tapasztalati alapú folyamat, amelyet a variabilitás, az egymással összefüggő mechanizmusok, folyamatok és készségek formálnak, mint például a statisztikai tanulás, a vizuális figyelem, a motoros képességek. Emellett a tanulmány arra a kérdésre is megkísérel választ adni, hogy a fent említett tényezők átlagostól eltérő működése a nyelvi készségek késleltetett fejlődéséhez vezethet (például Down-szindrómások, FRAXA-szindrómások vagy Williams-szindrómások esetében).

Ben Ambridge és kutatótársai a szógyakorisági hatás kérdéskörét járják körül négy központi területen: a gyermekek szótanulása, az inflexiók területe, az egyszerűbb és bonyolultabb szintaktikai szerkezetek. A szerzők kitérnek arra a kérdésre is, hogy a gyakorisági tényezők hogyan függnek össze más nyelvi tényezőkkel: segítik a nyelvi hibák megelőzését, vagy éppen a nyelvi hibák okozóiként működnek.

Köztudott, hogy a felnőttek (és egyes kutatások szerint a nagyobb gyermekek) beszédmódja megváltozik, ha egy csecsemőhöz beszélnek. Ilyenkor speciális beszédmódot használnak, amelyet leegyszerűsített mondatszerkezetek, csökkentett beszédtempó, a magánhangzók elnyújtott képzése, eltúlzott dallam, hangsúly, valamint megemelt beszédhangmagasság jellemez. Ennek a speciális beszédmódnak a szülők szociális, gazdasági helyzetével való összefüggését és a gyermekek szókincsbeli fejlődésére gyakorolt hatásait vizsgálják a szerzők – Meredith L. Rowe, valamint Rochelle S. Newman, Meredith L. Rowe és Nan Berstein Ratner – két tanulmányban.

Dana L. Suskind és munkatársai egy szülő-gyermek kommunikációt vizsgáló mérést terveztek. Huszonhárom anya-gyermek páros kommunikációját figyelték nyolc héten keresztül heti egy órában, és arra a kérdésre kerestek választ, hogy alakítható-e a szülők gyermekek felé irányuló kommunikációs viselkedése.

Jana M. Iverson tanulmánya a fejlődő nyelvet vizsgálja a fejlődő testben, válaszokat keresve az első tizenhét hónapban kialakuló motoros képességek és a nyelvi készségek fejlődésének az összefüggéseire. Vitatja, hogy a motoros készségek fejlődése biztosítja a gyermekek számára annak a lehetőségét, hogy bizonyos nyelvelsajátításhoz szükséges képességeket már azelőtt gyakoroljanak, mielőtt ezek a nyelvelsajátítás szempontjából szükségessé válnának. Azzal sem ért egyet, hogy a motoros képességek fejlődése olyan módon változtatja meg a gyermekek kapcsolatát a tárgyakkal és az emberekkel, hogy az releváns volna a kommunikációs készségek és a nyelvelsajátítás szempontjából.

Franziska Köder és Emar Maier két, első pillantásra ellentmondó megállapítást kíván összebékíteni: egyrészt a gyermekeknek gondot okoz a névmások használata az egyenes beszéd során, ám függő beszéd során nem, másrészt ehhez képest a gyermekkönyvekben sokkal inkább használják a szerzők az egyenes beszédet a függő beszéddel szemben. A szerzők – módosítva – egy korábbi mérésüket végzik el újra. Arra a következtetésre jutnak, hogy a pragmatikai kontextus hatással van a gyermekek teljesítményére a vizsgált jelenséggel kapcsolatban.

Myrthe Bergstra, Hannah N. M. De Mulder és Peter Coopmans tanulmányukban arra a kérdésre keresik a választ, hogy „a jófiúkat választják-e a gyermekek?“, azaz hogyan hat a gyermekek szótanulására a jóindulat (tehát egy érzelmi tényező), valamint a konkrétság (azaz egy racionális tényező). A mérés

eredményei azt mutatják, hogy a hat év körüli gyermekek a konkrétan, világosan fogalmazó embertől tanultak szívesebben, a jóindulat, kedvesség viszont nem igazán befolyásolta őket a szótanulásban, habár ha a kedves és egyenes, illetve az egyenes, de kellemetlen személyek közül kellett választaniuk, az előbbire voksoltak.

A dajkanyelvvél foglalkozik Shrutí Dave, Ann M. Mastergeorge, valamint Lesley B. Olswang szerzők tanulmánya is. Arra a megállapításra jutnak, hogy a későbbi nyelvsajátítás szempontjából kulcsszerepe van a (tanulmányban az édesanyák által használt) speciális beszédmódnak, azaz a dajkanyelvnek.

Összességében megállapítható, hogy a folyóirat az anyanyelv-elsajátítás minden aspektusával foglalkozik: a hangzó beszéd kialakulásával, a nyelvtani szerkezetek és a szókincs elsajátításával, a folyamatos beszéd és a gyermeki társalgások jellemzőivel, avagy a felnőtt-gyermek kommunikáció sajátosságaival. Mindezt a tipikus és az atipikus anyanyelv-elsajátítás, illetve a kétnyelvűség szemszögéből is vizsgálva. A bemutatott tanulmányok sokszínűsége is bizonyítja, hogy a *Journal of Child Language* folyóirat fontos és izgalmas olvasmány lehet a nyelvészettel foglalkozó egyetemi oktatóknak, hallgatóknak, de mindenki másnak is, aki érdeklődik a gyermeknyelv kutatás aktuális kérdéseiről, trendjeiről, eredményeiről.

Irodalom

(1) Journal of Child Language. <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-child-language>
(2018. augusztus 1.)

Bodnár, Noémi: Journal of Child Language

Az írás szerzőjéről

Bodnár Noémi

doktori hallgató Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Budapest
bodnarnoemi[kukac]gmail.com